

Nieuwe verhalen voor het 'Gouden land'

Niet iedere dag nemen vijf dorpen het initiatief om na te denken over de toekomst van hun landschap. Sterker: dat Arum, Kimsward, Pingjum, Witmarsum en Zurich een masterplan voor de Marneslenk hebben opgesteld, is uniek en toont de kracht en betrokkenheid van de mienskip.

Achtergrond

Peter de Ruyter

Het gebied van de Marneslenk is een oeroud landschap. Het vormde ooit de open verbinding tussen Bolsward en de zee. In een zompig labyrint van laagten en hoogten vestigden de eerste bewoners zich op de kwelder- en hoogten. Van oudsher is het een gebied geweest van pioniers en innovatie, waarbij de verwoestende kracht van het water noopte tot samenwerking.

Zo is de Pingjumer Gulden Halsbân een van de eerste omringdijken in Noordwest Europa, voltooid aan het einde van de twaalfde eeuw; terpen werden aan elkaar gekoppeld middels een laag dijkje om zo het wassende water buiten de deur te houden.

Het masterplan *Gouden land* bouwt voort op deze cultuur van pionieren en samenwerken. Het plan koppelt grote maatschappelijke opgaven van 'bovenaf', zoals klimaatverandering en de terugloop van biodiversiteit aan allerlei inspirerende initiatieven van 'onderop', zoals de ontwikkeling van wandelroutes, tentoonstellingen en Land Art om het cultuurtoerisme in het gebied te versterken.

Het idee is dat door het maken van slimme combinaties - het vinden van koppelkansen - draagvlak en daadkracht elkaar kunnen versterken, geheel in lijn met de nieuwe Omgevingswet. Dit vergt een open houding, niet alleen van de bewoners, maar ook van ondernemers, boeren, natuurorganisaties en niet in de laatste plaats van overhe-

den, zoals gemeente, provincie en It Wetterskip.

Maar als deze vorm van 'gebiedsontwikkeling 2.0' ergens kans van slagen heeft dan is het in het *Gouden land*. Dat heeft - naast de betrokkenheid van de dorpen - alles te maken met het landschap zelf. Het gebied van de Marneslenk is behapbaar, niet te groot, bijzonder rijk en gevarieerd qua bodemopbouw én vol van verhalen. Juist die subtiele verschillen in de bodemopbouw op de overgang van zoet naar zout, van zavelige klei naar nattere delen bieden aanknopingspunten voor de grote opgaven waar we voor staan, voor nieuwe verhalen.

Enorme plens water

Zo zal de klimaatverandering de komende jaren zorgen voor grotere extremen in het weerbeeld met nattere winters en drogere zomers. In die drogere zomers is er kans op clusterbuien, waarbij in korte tijd een enorme plens water uit de lucht komt vallen. Het watersysteem zal weerbaarder moeten worden gemaakt.

De Marneslenk kan daarbij een rol spelen, door de lage delen van het landschap te gebruiken als (tijdelijke) waterberging. Maar ook bestaande sloten kunnen verbreed worden met natuurlijke oevers, om meer bergingscapaciteit te realiseren. De omgang met de gevolgen van klimaatverandering en het versterken van biodiversiteit kunnen op deze wijze twee kanten zijn van dezelfde medaille.

Dit geldt ook voor de ontwikkeling van kringlooplandbouw. Juist de hoogte- en bodemverschillen - de ecologische gradiënten in het gebied - bieden de mogelijkheid om

De Gouden Halsband bij Pingjum. Foto: Simon Bleeker

Het idee is dat door het maken van slimme combinaties draagvlak en daadkracht elkaar kunnen versterken

nieuwe vormen van gemengde bedrijven te ontwikkelen; samenwerkingsverbanden tussen akkerbouwers en melkveehouders die op winst staan bij klimaatverandering, omdat ze samen diverser en daardoor minder kwetsbaar zijn.

De Pingjumer Gulden Halsbân zelf kan eveneens een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de natuur- en belevingswaarde door een aangepast maaibeheer. In het masterplan wordt de suggestie gedaan het beheer van het dijkje te extensiveren en het talud in te zaaien, zodat vrij snel een bloemrijke dijk kan ontstaan; een kronkelend insectenlint die de cultuurhistorie van de Halsbân prachtig benadrukt.

Kunstenaar Jeroen Hoogstraten heeft als onderdeel van Marne Art

(een van de bewonersinitiatieven) een vijfhoekige stapsteen ontwikkeld, die je op verschillende plekken in het veranderende landschap zou kunnen situeren. De vijfhoek verwijst naar het initiatief van de dorpen. Het is een opstap om met elkaar in gesprek te gaan en het masterplan te verdiepen, met elkaar samen te werken en elkaar nieuwe verhalen te vertellen. Een *speakerscorner* voor de toekomst van de Marneslenk.

Peter de Ruyter is landschapsarchitect en directeur Bureau Peter de Ruyter landschapsarchitectuur

Dit artikel is op initiatief van de Waddenacademie tot stand gekomen